

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. Розглянуто проблеми реформування спрощеної системи оподаткування.

*Аннотация. Рассмотрены проблемы реформирования упрощенной системы налогообложения.
Annotation. The problems of reforming the simplified system of taxation have been considered.*

Ключові слова: спрощена система оподаткування, Податковий кодекс, суб'єкт малого підприємництва.

Актуальність дослідження полягає в тому, що реформування спрощеної системи оподаткування має особливе значення для створення сприятливого бізнес-середовища в Україні в частині державної підтримки малого бізнесу. Ця система забезпечила динамічний розвиток малого підприємництва та стабільні надходження до бюджету, що свідчить про адаптованість та прийнятність її для значної категорії суб'єктів підприємницької діяльності [1].

Проблема оподаткування суб'єктів малого підприємництва досліджується такими ученими-економістами, як Іванов Ю. Б., Соколовська А. М. Автором також використано загальні дослідження економістів-фахівців у податковій сфері: Князева В. Г., Опаріна В. М., Пушкарьової В. М., Черніка Д. Г., Федосова В. М.

Мета роботи: проаналізувати текст прийнятого Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) від 20.10.2011 р. і виявити переваги та недоліки нововведень для суб'єктів малого підприємництва.

Завдання: проаналізувати недоліки чинного законодавства та необхідність прийняття Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) від 20.10.2011 р., розглянути текст закону, виявити переваги та недоліки нововведень для суб'єктів малого підприємництва.

Об'єктом дослідження є чинні норми діючого законодавства щодо суб'єктів малого підприємництва.

Предметом дослідження є Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) від 20.10.2011 р.

За 11 років існування спрощеної системи оподаткування кількість платників єдиного податку збільшилась майже в 14 разів (з 95 до 1 304,5 тис. осіб), а надходження до бюджету від сплати єдиного податку зросли в 32 рази (з 127 млн грн у 1999 році до 4 107,6 млн грн у 2010 році). При цьому, суб'єкти-"спрощенці" створили понад 1,2 млн робочих місць [2].

Ураховуючи позитивний досвід застосування спрощеної системи оподаткування, можна відзначити певні недоліки, зокрема:

не відповідає умовам сьогодення граничний обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) для реєстрації платником єдиного податку (для юридичних та фізичних осіб), а також розмір ставок єдиного податку для фізичних осіб не переглядався з 1998 року, незважаючи на те що в економіці постійно відбувалося зростання індексу інфляції, мінімальної заробітної плати, споживчих цін тощо;

прийнято ряд законів, норми яких внесли суттєві зміни в порядок сплати "спрощенцями" внесків на загальнообов'язкове пенсійне страхування і створили проблему подвійного оподаткування та відчутного фінансового навантаження, особливо на фізичних осіб-підприємців;

відсутнє чітке визначення бази оподаткування єдиним податком, що призводить до зловживань з метою мінімізації податкових платежів;

використання суб'єктами господарювання (у тому числі й іноземцями, нерезидентами) спрощеної системи оподаткування для мінімізації податкових платежів.

Невтішним є той факт, що у 2009 р. спостерігалось різке скорочення найманих працівників у "спрощенців". Така ситуація пов'язана із колізією у законодавстві про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та положеннями Указу Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" [3].

Єдиним шляхом розв'язання цієї проблеми було розроблення закону про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва. Саме тому, 20 жовтня 2011 р. Верховною Радою України був ухвалений Закон "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) [1].

Закон запроваджує правові засади функціонування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва. З цією метою вносяться відповідні комплексні зміни до Податкового кодексу України.

Основним завданням закону є комплексне вдосконалення спрощеної системи оподаткування з урахуванням

змін у податковому законодавстві і підприємницькому середовищі, забезпечення її відповідності сучасним напрямкам податкової політики держави, запобігання ухиленню від оподаткування тощо.

Зокрема, закон передбачає, що фізичні і юридичні особи можуть застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва за критеріями, які визначені відповідно до розміру мінімальної заробітної плати, упорядкувати види діяльності, при здійсненні яких дозволяється застосовувати спрощену систему оподаткування [4].

Так, відтепер суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на 4 групи платників єдиного податку, класифікацію яких наведено в таблиці.

Таблиця

Класифікація груп платників єдиного податку

	1 група	2 група	3 група	4 група
Суб'єкти господарської діяльності	Фізичні особи – підприємці	Фізичні особи – підприємці	Фізичні особи – підприємці	Юридичні особи – суб'єкти господарювання
Використання найманої праці	Не використовують працю найманих осіб	Кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах не перевищує 10 осіб	Кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах не перевищує 10 осіб	Середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб
Вид діяльності	Роздрібний продаж товарів з торгівельних місць на ринках та/або господарська діяльність з надання побутових послуг населенню	Надання послуг, у тому числі побутових, населенню та/або платникам єдиного податку, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	Усі види діяльності, які не суперечать чинному законодавству	Усі види діяльності, які не суперечать чинному законодавству
Обсяг доходу	Не перевищує 150 000 гривень	Не перевищує 1 000 000 гривень	Не перевищує 3 000 000 грн	Не перевищує 5 000 000 гривень
Ставка ЄП	Від 1 до 10 відсотків розміру мінімальної заробітної плати	Від 2 до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати	3 відсотки від доходу – у разі сплати податку на додану вартість; 5 відсотків від доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку	
Податковий період	Календарний рік	Календарний квартал	Календарний квартал	Календарний квартал
Строки сплати ЄП	Шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця		Протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал	
Строки подання податкової декларації	Протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року	Протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу	Протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу	Протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу
Ведення обліку	Ведеться книга обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів		Платники податку на додану вартість ведуть облік доходів та витрат, інші ведуть книгу обліку доходів	Використовуються дані спрощеного бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат
Застосування реєстраторів розрахункових операцій	Не застосовують	Не застосовують	Не застосовують	Застосовують

Відповідно до змін збільшився перелік видів діяльності, що забороняється здійснювати суб'єктам господарювання, які є платниками єдиного податку. Також замість терміна "виручка" введено новий термін "дохід", розрахунок якого дещо відрізняється від розрахунку виручки. Так, наприклад, відтепер у дохід не включаються такі види доходу, які раніше підлягали зарахуванню до виручки:

сума отриманого страхового відшкодування;
доходи, отримані від реалізації основних фондів;

суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, та суми кредитів;

суми коштів (аванс, передоплата), що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) – платнику єдиного податку та/або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів; відсотки банку по депозитному рахунку.

Необхідно відмітити, що даний закон має деякі недоліки. Наприклад, згідно з законом спрощена система оподаткування не поширюється на діяльність у сфері організації, проведення азартних ігор (пункт "1" підпункту 291.5.1 пункту 291.5 статті 291). Однак Законом України "Про заборону грального бізнесу в Україні" (№ 1334-VIП від 15 травня 2009 року) гральний бізнес в Україні заборонено. Крім того, у Законі зазначається, що спрощена система оподаткування не поширюється на такий вид діяльності, як "управління підприємствами" (пункт "7" підпункту 291.5.1 пункту 291.5 статті 291). Такий вислів потребує більш детальної конкретизації, оскільки при практичному застосуванні може тлумачитися неоднозначно [5].

Не повною мірою узгоджується з принципами податкового законодавства України вимога, згідно з якою спрощена система оподаткування не поширюється на фізичних та юридичних осіб-нерезидентів. Зокрема, принцип рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації передбачає забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу" (пп. 4.1.2 п. 1 ст. 4 розділу I ПК України) [5].

Проте необхідно відмітити значне зменшення податкового навантаження на суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб, адже рівень оподаткування суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб – пропонується зменшити у декілька разів – відповідно з 6 та 10 відсотків (за чинними нормами) до 3 та 5 відсотків бази оподаткування залежно від режиму сплати ПДВ. Такі зміни можуть бути викликані бажанням держави підтримати суб'єктів малого підприємництва та виведенням з тіньової економіки значних сум доходів, які до цього приховувались.

Закон "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) має свої недоліки та переваги. Тому пропонується перегляд тексту закону, та доведення його до відповідності нормам усіх діючих нормативно-правових актів України.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Концепція проекту Закону України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 22.04.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 3. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва : Указ Президента України із змінами та доповненнями від 24.06.1999 р. № 746/99. 4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва) : Закон України від 20.10.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 5. Висновок КМУ на проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" № 8521 від 16.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.